

Česká republika
NÁLEZ
Ústavního soudu

Jménem republiky

Ústavní soud rozhodl v senátu složeném z předsedkyně Dity Řepkové, soudce zpravodaje Tomáše Langáška a soudce Jana Wintra o ústavní stížnosti stěžovatele **A. A.** (jedná se o pseudonym), zastoupeného Mgr. Filipem Petrášem, advokátem, sídlem Opletalova 1525/39, Praha 1, proti usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 22. dubna 2026 č. j. 12 To 100/2026-642 a usnesení Okresního soudu v Hradci Králové ze dne 11. března 2026 č. j. 5 T 208/2008-617, za účasti **Krajského soudu v Hradci Králové a Okresního soudu v Hradci Králové**, jako účastníků řízení, a **Krajského státního zastupitelství v Hradci Králové a Okresního státního zastupitelství v Hradci Králové**, jako vedlejších účastníků řízení, takto:

- I. Usnesením Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 22. dubna 2026 č. j. 12 To 100/2026-642 a usnesením Okresního soudu v Hradci Králové ze dne 11. března 2026 č. j. 5 T 208/2008-617 bylo porušeno základní právo stěžovatele na osobní svobodu podle čl. 8 odst. 1 a 2 Listiny základních práv a svobod.
- II. Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 22. dubna 2026 č. j. 12 To 100/2026-642 a usnesení Okresního soudu v Hradci Králové ze dne 11. března 2026 č. j. 5 T 208/2008-617 se ruší.

Odůvodnění:

I.

Skutkové okolnosti posuzované věci a obsah napadených rozhodnutí

1. Stěžovatel se ústavní stížností domáhá zrušení v záhlaví uvedených soudních rozhodnutí s tvrzením, že jimi byla porušena jeho základní práva zaručená Listinou základních práv a svobod (dále jen „Listina“), a to konkrétně právo na osobní svobodu (čl. 8 odst. 1 a 2 Listiny) a právo na spravedlivý proces (čl. 36 odst. 1 Listiny).
2. Ze stížnosti a přiložených dokumentů vyplývá, že stěžovatel trpí nepřechodnou duševní poruchou zahrnující organickou poruchu osobnosti s rysy emoční nestability, impulsivnosti, nezdrženlivosti a zvýšené tendence k hostilným až agresivním projevům, dále snížené intelektové schopnosti a rysy ADHD poruchy.
3. Okresní soud v Hradci Králové (dále též jen „okresní soud“) svým rozsudkem ze dne 16. 2. 2009 č. j. 5 T 208/2008-207 shledal stěžovatele vinným ze spáchání trestných činů násilí proti skupině obyvatel a proti jednotlivci dle § 197a odst. 1 zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů, omezování osobní svobody dle § 231 odst. 1 trestního zákona a výtržnictví dle § 202 odst. 1 trestního zákona. Stěžovatel se uvedených trestných činů dopustil tím, že své sousedce opakovaně vyhrožoval usmrcením a při jednom z incidentů ji fyzicky napadl. Kromě toho jinou sousedku zamkl na dvoře, čímž omezil její osobní svobodu. Okresní soud stěžovatele odsoudil k úhrnnému trestu odnětí svobody v trvání 8 měsíců, přičemž výkon trestu mu byl podmíněně odložen na zkušební dobu

v trvání 2 let. Současně okresní soud uložil stěžovateli psychiatrické ochranné léčení v ambulantní formě.

4. Stěžovatel byl dále rozsudkem okresního soudu ze dne 17. 8. 2011 č. j. 5 T 66/2011-135 shledán vinným ze spáchání přečinu násilí proti úřední osobě podle § 325 odst. 1 písm. a) zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, jehož se dopustil tím, že nereagoval na výzvu policisty k prokázání totožnosti, načež se dal na útěk a při další konfrontaci udeřil jednoho z policistů několikrát do obličeje a hrudníku. Okresní soud mu uložil trest odnětí svobody v trvání 6 měsíců, který podmíněně odložil na zkušební dobu v trvání 4 let. Stěžovatel proti rozsudku brojil odvoláním, přičemž Krajský soud v Hradci Králové (dále jen „krajský soud“) rozsudkem ze dne 10. 11. 2011 č. j. 10 To 437/2011-161 prvostupňový rozsudek zrušil ve výroku o trestu a rozhodl o podmíněném upuštění od potrestání stěžovatele se zkušební dobou na 1 rok.

5. Ve stejném období byla stěžovateli pro výše popsané jednání usnesením okresního soudu ze dne 27. 4. 2011 č. j. 5 T 208/2008-302 změněna forma ochranného psychiatrického léčení z ambulantní na ústavní. V následujících letech bylo znovu rozhodnuto o změně formy ochranného psychiatrického léčení stěžovatele z ústavní na ambulantní a naopak (proti jedné takové změně formy na ústavní stěžovatel již jednou u Ústavního soudu brojil, jeho ústavní stížnost však Ústavní soud odmítl usnesením sp. zn. III. ÚS 2062/17 ze dne 30. 8. 2018 pro zjevnou neopodstatněnost). Od roku 2019 pak stěžovatel vykonával ochranné psychiatrické léčení ve formě ambulantní.

6. V záhlaví uvedeným usnesením okresního soudu však bylo opět podle § 99 odst. 5 trestního zákoníku rozhodnuto o změně formy ochranného léčení na ústavní. Tomu předcházely následující události. Změnu ochranného léčení stěžovatele z ambulantní formy na formu ústavní navrhlo okresnímu soudu zdravotnické zařízení (Psychiatrická klinika Fakultní nemocnice v X), resp. ošetřující lékařka stěžovatele dne 24. 9. 2025. Učinila tak v reakci na dekompenzaci psychického stavu stěžovatele, který dne 15. 9. 2025 v místě svého bydliště pobíhal s nožem v ruce, vyhrožoval a udával, že mu sousedé škrabou na dveře, přičemž po zásahu policie a zdravotníků byl akutně hospitalizován na uzavřeném oddělení Psychiatrické kliniky Fakultní nemocnice v X. Zde dále dne 17. 9. 2025 fyzicky napadl pacienta. Stěžovatel byl následně přeložen na uzavřené akutní oddělení Psychiatrické nemocnice Y (dále jen „psychiatrická nemocnice“). Z této hospitalizace byl stěžovatel dne 16. 1. 2026 předčasně propuštěn do ambulantní péče, a to z důvodu maximální možné kompenzace stavu stěžovatele (absence agresivity, lepší domluva, částečný náhled).

7. Po propuštění podstoupil dvě vyšetření u své ošetřující lékařky. Ta na základě vyšetření nadále trvala na svém návrhu na změnu formy ochranného léčení na ústavní, jelikož se u stěžovatele opět projevila absence náhledu, nekorigovaná impulsivita, paranoidní přesvědčení ohledně jeho sousedů, dále stěžovatel nespolupracoval v rámci ambulantní léčby a odmítl žádost lékařky o častější kontroly. Okresní soud posléze návrhu ošetřující lékařky vyhověl a v záhlaví uvedeným usnesením 11. 3. 2026 rozhodl o změně formy ochranného léčení na ústavní. Stěžovatel proti usnesení okresního soudu brojil stížností, nicméně krajský soud se ztotožnil se závěry okresního soudu a stížnost v záhlaví uvedeným usnesením zamítl.

II.

Argumentace stěžovatele

8. Stěžovatel v ústavní stížnosti proti oběma soudním rozhodnutím namítá, že změna formy ochranného léčení na ústavní formu byla nepřiměřená, jelikož obecné soudy nezohlednily výjimečnost institutu ústavního ochranného léčení, dosavadní délku a průběh ochranného

lčení a nižší závažnost někdejší trestné činnosti stěžovatele, s níž zákon nespojuje ukládání dlouhodobých trestů odnětí svobody. Zdůraznil v této souvislosti fakt, že je v ochranném léčení již více než 17 let, což vyžadovalo mimořádně pečlivé posouzení věci a podmínek pro další zbavení osobní svobody. Obecné soudy se dle stěžovatele především nedostatečně vypořádaly se skutečností, že byl krátce před rozhodnutím o změně formy ochranného léčení předčasně propuštěn z psychiatrické nemocnice z důvodu zlepšení svého zdravotního stavu a následně se nedopustil žádného dalšího problémového chování. Stěžovatel dále namítá, že rozhodnutí o změně formy ochranné léčby bylo založeno na obecné úvaze o možné nebezpečnosti stěžovatele, nikoliv na konkrétních skutkových zjištěních. Obecné soudy tak napadenými rozhodnutími zasáhly do práva stěžovatele na osobní svobodu podle čl. 8 odst. 1 a 2 Listiny.

9. Dále stěžovatel namítá, že obecné soudy rozhodly, aniž by dostatečně zjistily skutkový stav věci. Obecné soudy založily své závěry jen na názoru ošetřující lékařky. Spis však obsahoval další podklady, které nebyly s jejím hodnocením stavu stěžovatele plně v souladu, zejména závěry psychiatrické nemocnice a znalecký posudek vypracovaný v rámci hospitalizace stěžovatele. Obecné soudy tyto rozpory neodstranily, naopak zamítly návrh stěžovatele na vypracování nového znaleckého posudku. Tímto postupem podle stěžovatele obecné soudy porušily jeho základní právo na spravedlivý proces ve smyslu čl. 36 odst. 1 Listiny.

III.

Průběh řízení před Ústavním soudem a procesní předpoklady řízení

10. Ústavní soud vyzval účastníky a vedlejší účastníky řízení k vyjádření k ústavní stížnosti.

11. Okresní soud plně odkázal na odůvodnění napadeného usnesení.

12. Okresní státní zastupitelství a Krajské státní zastupitelství nevyužila svého práva vyjádřit se k ústavní stížnosti

13. Krajský soud ve svém vyjádření uvedl, že argumentace stěžovatele o nezohlednění podstatné změny okolností neodpovídá obsahu provedeného dokazování ani odůvodnění rozhodnutí. Rozhodnutí krajského soudu je podloženo odborným stanoviskem ošetřující lékařky, která opakovaně posuzovala zdravotní stav stěžovatele a která byla okresním soudem podrobně vyslechnuta. Rozhodnutí je dále podloženo zprávami a rozhodnutími dokumentujícími nedobrovolnou hospitalizaci stěžovatele. Skutečnost, že stěžovatel byl z hospitalizace propuštěn, nijak nekoliduje se závěrem ošetřující lékařky, že se stav stěžovatele po propuštění opět zhoršil. Krajský soud si byl plně vědom mimořádné intenzity zásahu do osobní svobody stěžovatele spočívající ve změně formy ochranného léčení na ústavní formu. Krajský soud se proto podrobně zabýval otázkou, zda ochranné léčení v ambulantní formě nadále plní svůj účel, přičemž dospěl k závěru, že jsou dány okolnosti odůvodňující přijetí přísnějšího opatření.

14. Ve své replice stěžovatel opět poukázal na skutečnost, že byl krátce před vydáním napadených rozhodnutí propuštěn psychiatrickou nemocnicí, neboť jeho stav další hospitalizaci nevyžadoval. Nyní se stěžovatel opět nachází ve stejné nemocnici, která ho v nedávné době propustila, což považuje za paradoxní. Stěžovatel nesouhlasí s argumentací obecných soudů, že předchozí hospitalizace byla „v jiném právním režimu“. Účel ochranného léčení v ústavní formě a hospitalizace podle zákona o zdravotních službách je totiž stejný, a to ochrana pacienta a jeho okolí. Závěr psychiatrické nemocnice, že již není

třeba jeho hospitalizace, byl proto klíčovou skutečností pro posouzení, zda je ústavní forma ochranného léčení skutečně nezbytná. Obecné soudy považovaly za rozhodné odborné vyjádření ošetřující lékařky, přestože ta stěžovatele viděla po propuštění z psychiatrické nemocnice pouze dvakrát a její vztah se stěžovatelem není optimální.

15. Stěžovatel má dále za to, že mu obecné soudy uložily ochranné léčení v ústavní formě pouze proto, že má dlouhotrvající duševní poruchu. Takový závěr by však popřel rozlišování mezi ambulantní a ústavní formou ochranného léčení. Stěžovatel opět zdůraznil, že ochranné léčení mu trvá již od 2009, přičemž většinu doby byl stěžovatel za stejných okolností léčen ambulantně.

16. Ústavní soud konstatuje, že ústavní stížnost byla podána včas, oprávněným stěžovatelem, který byl účastníkem řízení, v němž byla vydána napadená rozhodnutí, a Ústavní soud je k jejímu projednání příslušný. Stěžovatel je právně zastoupen v souladu s § 29 až 31 zákona o Ústavním soudu a ústavní stížnost je přípustná (§ 75 odst. 1 téhož zákona *a contrario*).

17. Ústavní soud rozhodl podle § 44 zákona o Ústavním soudu bez ústního jednání, neboť od něj neočekával další objasnění věci. Ve věci rozhodoval bezodkladně, nebylo tak třeba zatímně odkládat vykonatelnost napadených usnesení.

IV.

Posouzení ústavní stížnosti

IV. 1. Institut ochranného léčení a rámec ústavněprávního přezkumu

18. Ochranné léčení je jednou z forem ochranných opatření trestního práva. Obdobně jako jiná ochranná opatření působí především preventivně, nicméně obsahuje částečně i složku represivní (ŠÁMAL, P. *K úpravě ochranného léčení v trestním zákoníku*. Trestněprávní revue, 2010, č. 4, s. 99-106).

19. Hmotněprávní úprava ochranného léčení je obsažena v § 99 trestního zákoníku. Trestní soud může uložit ochranné léčení mimo jiné pachateli trestného činu, který se ho dopustil ve stavu vyvolaném duševní poruchou a jeho pobyt na svobodě je nebezpečný, jako tomu bylo v případě stěžovatele [§ 99 odst. 2 písm. a) trestního zákoníku, dříve § 72 odst. 2 písm. a) trestního zákona].

20. Ochranné léčení může být vykonáváno v ambulantní či ústavní formě. Podle judikatury Ústavního soudu není forma ochranného léčení primárně určena stupněm nebezpečnosti činu jinak trestného, nýbrž potřebou léčby. Nicméně vzhledem k tomu, že ochranné léčení v ústavní formě představuje mimořádně závažné omezení svobody léčené osoby, a tedy zásah do základního práva podle čl. 8 Listiny, je nutné, aby potřeba ochrany společnosti byla v individuálním případě přiměřená k omezení svobody léčené osoby (tj. aby nebezpečí plynoucí ze strany léčené osoby dosahovalo takové intenzity, která odůvodňuje omezení její osobní svobody). Ochranné léčení v ústavní formě tak bude možné zpravidla uložit tam, kde by v případě trestní odpovědnosti pachatele bylo namísto uložit nepodmíněný trest odnětí svobody. Naopak u činů, jejichž typová i konkrétní nebezpečnost je pro společnost nižší, je možno uložit ochranné léčení v ústavní formě spíše výjimečně (nálezy Ústavního soudu ze dne 3. 11. 2004 sp. zn. IV. ÚS 502/02). Z uvedeného rovněž vyplývá, že ústavní forma ochranného léčení by měla být subsidiárním prostředkem k mírnějším opatřením, zejména ochrannému léčení v ambulantní formě (nálezy Ústavního soudu ze dne 3. 3. 2011 sp. zn. I. ÚS 3654/10).

21. Obdobně přistupuje k této otázce také Evropský soud pro lidská práva. Podle jeho ustálené judikatury k čl. 5 odst. 1 písm. e) Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod lze osobní svobodu pachatele s duševním onemocněním omezit pouze tehdy, jsou-li splněny tři základní podmínky: zaprvé musí být spolehlivě prokázáno, že pachatel trpí duševní poruchou; zadruhé musí povaha a závažnost této poruchy odůvodňovat nucené omezení jeho osobní svobody; a zatřetí v případě rozhodování o dalším trvání omezení osobní svobody musí být postaveno najisto, že duševní porucha nadále přetrvává (rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci *L. B. proti Belgii* ze dne 2. 10. 2012 č. 22831/08, § 92 a tam citovaná judikatura). Soudy jsou současně povinny přesvědčivě doložit, že omezení osobní svobody je v konkrétním případě nezbytné a že mírnější, méně invazivní opatření nejsou způsobila sledovaného účelu dosáhnout (rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci *Varbanov proti Bulharsku* ze dne 5. 10. 2000 č. 31365/96, § 46).

22. Co se týče délky trvání ochranného léčení, podle § 99 odst. 6 trestního zákoníku v platném a účinném znění ochranné léčení trvá, dokud to vyžaduje jeho účel. Doba trvání ochranného léčení proto není závislá na maximální výměře trestu odnětí svobody, který lze uložit za stejný delikt, na jehož základě bylo uloženo ochranné léčení (usnesení Ústavního soudu ze dne 30. 1. 2018 sp. zn. IV. ÚS 3942/17). Ústavní ochranné léčení je sice omezeno dobou dvou let, ta však může být i opakovaně prodloužena. Ochranné léčení v ústavní formě tak může vzhledem ke své časové neurčitosti představovat intenzivnější zásah do osobní svobody než nepodmíněný trest odnětí svobody. Právě proto je při rozhodování o jeho dalším trvání třeba mimořádně pečlivě zkoumat, zda nadále přetrvávají zákonné podmínky pro jeho výkon (cit. náleží Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 502/02). Soudy by se měly zvláště vyvarovat mechanického prodlužování ústavního ochranného léčení pouze s odkazem na trvající duševní poruchu pachatele. V opačném případě by se z ochranného opatření, jehož účel je především léčebný a preventivní, mohl stát fakticky doživotní trest odnětí svobody (*per analogiam* k otázce prodlužování zabezpečovací detence viz náleží Ústavního soudu ze dne 10. 12. 2025 sp. zn. II. ÚS 2022/25, bod 49).

IV. 2. Přezkum napadených usnesení

23. S ohledem na výše uvedené se Ústavní soud nejprve zabýval otázkou, zda omezení osobní svobody stěžovatele prostřednictvím ochranného psychiatrického léčení v ústavní formě ob stojí z hlediska potřeby ochrany společnosti. Stěžovatel byl v roce 2009 odsouzen k podmíněnému trestu odnětí svobody. Následně byl pro jinou trestnou činnost odsouzen v roce 2011, soud však vzhledem k jeho duševní poruše od jeho potrestání podmíněně upustil. Ze spisového materiálu přitom nevyplývá, že by byl stěžovatel od té doby stíhán pro další trestnou činnost. Již skutečnost, že se stěžovatel v minulosti nedopustil jednání, za které bylo namístě uložit nepodmíněný trest odnětí svobody, nasvědčuje ve světle výše citované judikatury tomu, že uložení ochranného psychiatrického léčení v ústavní formě by v jeho případě mělo být ospravedlněno pouze závažnými okolnostmi.

24. Ústavní soud nepopírá, že ochranné léčení má mezi jinými i účel preventivní. Jeho smyslem, prostřednictvím léčení a ideálně vyléčení posuzovaného, je předejít tomu, aby posuzovaný něco závažného v budoucnu znovu spáchal, nikoliv reagovat na to, až něco závažného spáchá. Naplnění tohoto preventivního účelu v sobě zahrnuje i jistou míru odhadu budoucího vývoje zdravotního stavu posuzovaného a nezanedbatelnou míru nepředvídatelného rizika, což je nezáviděníhodný úděl trestních soudů. Nicméně v daném případě takové konkrétní závažné okolnosti opodstatňující přiměřenost změny formy ochranného psychiatrického léčení na formu ústavní z napadených usnesení patrný nejsou.

Okresní soud dovozuje nebezpečnost stěžovatele na základě jeho dekompenzovaného stavu. Krajský soud pak odkazuje zejména na nespolupráci stěžovatele při ambulantní léčbě a konstatovanou duševní poruchu. Obecné soudy však dostatečně neposuzovaly konkrétní či typovou nebezpečnost jednání stěžovatele, které by odůvodňovalo uložení přísnějšího opatření v podobě ústavního ochranného psychiatrického léčení. Obecné soudy navíc dostatečně nezohlednily relativně nízkou závažnost trestné činnosti, pro niž bylo stěžovateli ochranné psychiatrické léčení původně uloženo, vzhledem ke skutečnosti, že stěžovatel nebyl v průběhu posledních patnácti let výkonu ochranného psychiatrického léčení znovu trestně stíhán (*a contrario* usnesení Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 3942/17).

25. Samotná dekompenzace zdravotního stavu stěžovatele nemůže bez dalšího odůvodnit změnu ochranného psychiatrického léčení z ambulantní na ústavní formu, aniž by soudy současně posoudily, jaké konkrétní nebezpečí by ze strany stěžovatele hrozilo v případě ponechání ochranného léčení v ambulantní formě. Opačný přístup by v důsledku znamenal, že stěžovatel bude trvale vystaven riziku nařízení ústavní formy ochranného psychiatrického léčení pouze z důvodu charakteru své nevléčitelné či obtížně léčitelné duševní poruchy. Potřebu akutní stabilizace zdravotního stavu stěžovatele přitom lze – mimo oblast trestního práva – řešit i méně invazivními prostředky, zejména postupem podle § 38 odst. 1 písm. b) zákona č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách.

26. Současně je třeba přihlídnout i k délce trvání ochranného psychiatrického léčení stěžovatele, jak stěžovatel namítal v ústavní stížnosti. Ačkoli tato okolnost sama o sobě nemůže založit závěr o protiústavnosti jeho dalšího výkonu, při dlouhodobém omezení osobní svobody, které v případě stěžovatele již výrazně převyšuje maximální výměru trestu odnětí svobody připadající v úvahu za jím spáchanou trestnou činnost, musejí obecné soudy o to pečlivěji zkoumat, zda nadále existují zákonné podmínky a mimořádné okolnosti ospravedlňující pokračování tohoto omezení.

27. Samotný závěr Ústavního soudu o nepřiměřenosti napadených rozhodnutí ve vztahu k právu stěžovatele na osobní svobodu postačuje pro kasaci napadených rozhodnutí obecných soudů. Ústavní soud se proto dále nezabýval námitkami stěžovatele stran rozporu v provedených důkazech.

28. Ústavní soud ovšem dále zjistil, že jsou (eufemisticky řečeno) závažné pochybnosti, zda vůbec měly soudy v tomto případě zákonný, resp. trestněprávní podklad pro rozhodování o trvání ochranného psychiatrického léčení nebo změně jeho formy. Ze spisového materiálu totiž vyplývá, že pravomocným usnesením ze dne 12. 6. 2012 č. j. 0 Nt 1722/2012-27 Okresní soud v Havlíčkově Brodě výslovně propustil stěžovatele z výkonu ochranného ústavního psychiatrického léčení s odkazem na § 99 odst. 6 trestního zákoníku (č. l. 369 spisu Okresního soudu v Hradci Králové zn. 5 T 208/2008), přičemž Psychiatrická léčebna Y ukončení ochranného léčení stěžovatele oznámila Okresnímu soudu v Hradci Králové dne 28. 6. 2012 (č. l. 367). Toto usnesení nelze vykládat jinak než jako rozhodnutí o ukončení ochranného léčení, a to ve smyslu tehdejšího znění ustanovení § 99 odst. 6 trestního zákoníku, na které usnesení odkázalo a které v tehdy účinném znění stanovilo, že ochranné léčení trvá nejdéle dvě léta, přičemž soud mohl před uplynutím této doby rozhodnout o jeho prodloužení, v opačném případě rozhodl o propuštění z ochranného léčení. Okresní soud v Hradci Králové a Krajský soud v Hradci Králové ovšem v rámci rozhodování o dalším trvání ochranného psychiatrického léčení stěžovatele toto usnesení zjevně nezákonně interpretovaly jen jako rozhodnutí o změně formy ochranného léčení (viz usnesení okresního soudu č. j. 5 T 208/2008-384 ze dne 20. 3. 2013, podle něhož je stěžovatel účasten amnestie prezidenta republiky, promíjí se mu trest a na stěžovatele se hledí, jako by nebyl odsouzen,

uložené ochranné léčení však zůstává nedotčeno, a zejména usnesení okresního soudu č. j. 5 T 208/2008-403 ze dne 17. 7. 2013 o prodloužení ochranného psychiatrického léčení podle § 99 odst. 6 trestního zákoníku o dva roky, v jehož odůvodnění se s cit. usnesením Okresního soudu v Havlíčkově Brodě nakládá tak, že jím „došlo k přeměně ochranné psychiatrické léčby z ústavní formy zpět na ambulantní“; stížnost proti němu pak zamítl krajský soud usnesením č. j. 10 To 358/2013-435 ze dne 29. 11. 2013).

29. Ostatně i kdyby mohl okresní soud přes existenci výše uvedeného usnesení Okresního soudu v Havlíčkově Brodě rozhodovat o dalším průběhu ochranného psychiatrického léčení, neučinil tak v tehdy platné zákonné lhůtě. Rozsudkem okresního soudu č. j. 5 T 208/2008-207, který nabyt právní moci dne 14. 5. 2009, bylo stěžovateli uloženo ochranné psychiatrické léčení v ambulantní formě. Následně usnesením ze dne 27. 4. 2011 č. j. 5 T 208/2008-302 (ve spojení s usnesením Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 13. 6. 2011 č. j. 10 To 264/2011-317) okresní soud změnil formu ochranného psychiatrického léčení na formu ústavní; výkon ochranného léčení stěžovatel započal dne 22. 6. 2011 (č. l. 321). Dále okresní soud rozhodl o prodloužení ochranného psychiatrického léčení stěžovatele až usnesením ze dne 17. 7. 2013 č. j. 5 T 208/2008-403, které nabylo právní moci dne 29. 11. 2013. Doba mezi počátkem výkonu ochranného léčení a prvním rozhodnutím o prodloužení ochranného léčení tak překročila o necelý měsíc maximální dobu trvání ochranného léčení stanovenou – bez ohledu na jeho formu – v § 99 odst. 6 trestního zákoníku ve znění do 1. 7. 2016. Tato lhůta je přitom lhůtou hmotněprávní (viz též usnesení Ústavního soudu ze dne 5. 11. 2013 sp. zn. I. ÚS 1533/13, bod 15). Zmešká-li soud tuto lhůtu, je povinen rozhodnout o propuštění osoby z ochranného léčení (rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 2. 2018 sp. zn. 6 Tz 50/2017, bod 16). V případě stěžovatele tedy zjevně došlo k marnému uplynutí lhůty pro prodloužení ochranného psychiatrického léčení. Za této situace nebyly obecné soudy vůbec oprávněny rozhodovat o jeho dalším pokračování a byly naopak povinny rozhodnout o propuštění stěžovatele z ochranného psychiatrického léčení.

30. Ústavní soud v této souvislosti zdůrazňuje, že kasaci napadených rozhodnutí nezaložil na svém zjištění o pochybnostech o zákonném, resp. trestněprávním základu rozhodování o změně formy ochranného psychiatrického léčení, neboť tuto námitku stěžovatel ve své ústavní stížnosti vůbec nevznášel. Ústavní soud sice podle své ustálené judikatury není vázán důvody ústavní stížnosti, to se však týká ústavněprávní kvalifikace vznesených námitek, nikoli tvrzení o tom, v čem spatřuje stěžovatel újmu na svých základních právech (viz WAGNEROVÁ, E.; DOSTÁL, M.; LANGÁŠEK, T.; POSPÍŠIL, I. *Zákon o Ústavním soudu s komentářem*. Praha, ASPI. a.s.: 2007, str. 448). Navíc nutno poznamenat, že sám stěžovatel ve své stížnosti proti usnesení okresního soudu č. j. 5 T 208/2008-403 ze dne 17. 7. 2013 o prodloužení ochranného psychiatrického léčení, které bylo vydáno poté, co Okresní soud v Havlíčkově Brodě pravomocně propustil stěžovatele z výkonu ochranného ústavního psychiatrického léčení, tuto námitku nevznášel, krajský soud se touto otázkou nezabýval ani k námitce, ani s ohledem na revizní princip na základě vlastního zjištění, a proti jeho usnesení o zamítnutí stížnosti pak stěžovatel dále (např. ústavní stížností) nebrojil, takže mu bylo ochranné psychiatrické léčení opět pravomocně prodlouženo.

31. Zásadní otázkou rozporu navazujících rozhodnutí o prodloužování ochranného psychiatrického léčení či změnách jeho formy s pravomocným usnesením Okresního soudu v Havlíčkově Brodě, podle něhož byl stěžovatel z výkonu ochranného psychiatrického léčení již v červnu 2012 propuštěn, resp. otázkou zákonného trestněprávního podkladu pro další pokračování ochranného psychiatrického léčení v jakékoliv formě, se však musí zabývat soudy v dalším řízení. I z tohoto důvodu se Ústavní soud k této otázce nyní dále nevyjadřuje, neboť by byl prvním orgánem veřejné moci, který by ji řešil nejen na úrovni ústavního, ale

především podústavního práva, v rozporu se svou rolí subsidiárního poskytovatele ochrany základních práv a svobod. V této souvislosti Ústavní soud připomíná, že základní práva a svobody jsou pod ochranou celé soudní moci (čl. 4 Ústavy České republiky) a že Ústavní soud poskytuje ochranu zásadně až poté, co selžou mechanismy běžného pořadu práva před obecnými soudy, na základě ústavní stížnosti proti jejich rozhodnutím, po vyčerpání procesních prostředků ochrany práv [čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy České republiky, § 72 odst. 1 a 3 a § 75 zákona o Ústavním soudu].

V. Závěr

32. Ústavní soud uzavírá, že obecné soudy napadenými rozhodnutími porušily ústavně zaručené právo stěžovatele na osobní svobodu podle čl. 8 odst. 1 a 2 Listiny.

33. Ústavní soud proto vyhověl ústavní stížnosti podle § 82 odst. 2 písm. a) zákona o Ústavním soudu a zrušil napadená usnesení krajského a okresního soudu podle § 82 odst. 3 písm. a) zákona o Ústavním soudu.

Poučení: Proti rozhodnutí Ústavního se nelze odvolat.

V Brně dne 8. září 2026

Dita Řepková
předsedkyně senátu